

Vragen tot troost

Preek over Jesaja 40:27-29
door
ds. G.J. van Aalst

Zingen: Psalm 73:1 en 8
Schriftlezing: Jesaja 40:12-31
Zingen: Psalm 77:5 en 6
Zingen: Psalm 84:4
Zingen: Psalm 84:6

In opzien om het licht en de hulp van Boven willen we met u stilstaan bij Jesaja 40, de verzen 27 tot en met 29, waar Gods Woord aldus luidt:

*Waarom zegt gij dan, o Jakob, en spreekt, o Israël: Mijn weg is voor de HEERE verborgen, en mijn recht gaat van mijn God voorbij?
Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord dat de eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, noch moede noch mat wordt? Er is geen doorgronding van Zijn verstand.
Hij geeft de moede kracht, en Hij vermenigvuldigt de sterkte dien die geen krachten heeft.*

We vatten het Woord van deze overdenking samen met: *vragen tot troost.*

We letten op vier gedachten:

1. *Gods waarom.* We lezen in vers 27a: ‘Waarom zegt gij dan, o Jakob, en spreekt, o Israël?’;
2. *Sions klacht.* Er staat in vers 27b: ‘Mijn weg is voor de HEERE verborgen, en mijn recht gaat van mijn God voorbij’;
3. *Gods daarom.* Vers 28 luidt: ‘Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord dat de eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, noch moede noch mat wordt? Er is geen doorgronding van Zijn verstand’;

4. *Sions kracht*. Dat vindt u in vers 29: ‘Hij geeft de moede kracht, en Hij vermenigvuldigt de sterkte dien die geen krachten heeft.’

1. *Gods waarom*

Wilt u nog eens meelesen in uw Bijbel? Vers 12 wordt afgesloten met een vraagteken. Datzelfde zien we aan het eind van de verzen 13, 14, 25 en 27. In de verzen 18 en 28 zelfs tweemaal en in vers 21 driemaal. Dus ook vers 27, ons tekstvers, wordt afgesloten met een vraagteken. Allemaal vragen en nog eens vragen. Begrijpt u nu waarom het in deze preek gaat over *vragen, die bedoeld zijn tot troost*?

Ik zou u ook iets willen verzoeken. Zou u al deze vragen eens rustig willen beantwoorden? In stilte voor uzelf, een voor een. Want we reizen allemaal naar het ogenblik dat we voor God moeten verschijnen. Zal dan van u gelden dat u op duizend vragen niet één antwoord zult hebben? We hebben nu allemaal zo onze eigen vragen. Dat kunnen goede vragen zijn, begrijpelijke vragen, maar ook opstandige vragen, verkeerde vragen. Als we eenmaal voor Gods rechterstoel staan, zullen ons wel duizend vragen gesteld worden! Denkt u daar wel eens aan? Om ons voor te bereiden op die dag, wil de Heere ons nu in de prediking ook vragen stellen. Dat doet de Heere hier in Jesaja 40 door de mond van de profeet Jesaja. Hij vraagt op het ene moment: ‘Bij wie dan zult gij God vergelijken?’ Dan heeft hij het óver de Heere. Vervolgens zegt hij: ‘Bij wie dan zult gijlieden Mij vergelijken?’ Daar spreekt Jesaja niet meer over de Heere, maar als de *tolk* van de Heere. Dan wordt de Heere eigenlijk sprekende ingevoerd. Dus niet: ‘Bij wie dan zult gij *God* vergelijken?’ Nee, ‘bij wie dan zult gijlieden *Mij* vergelijken?’ Wat een ingrijpende vragen zijn dat! En ze worden direct of indirect door God Zelf gesteld! Waarom doet de Heere dat? Dat doet Hij opdat die vragen u tot waarachtige bekering zouden leiden. Opdat die vragen tot uw vertroosting in leven en sterven zouden leiden.

Misschien vraagt iemand: ‘Hoe komt u eigenlijk aan dat woord *troost* in de samenvatting van de preek? Waarom staat er boven de preek: vragen tot troost?’ Wel, dat hangt samen met dit hoofdstuk én het Bijbelboek Jesaja. U weet waarschijnlijk wel dat Jesaja’s profetie 66 hoofdstukken bevat. Het Bijbelboek valt in twee stukken uiteen. Het eerste deel, hoofdstuk 1 tot en met 39, is kort gezegd een ‘woord op zijn tijd’. De aanleiding tot die gesproken woorden zijn de omstandigheden in de tijd van Jesaja, zo rond 700 voor Christus. In de hoofdstukken

40 tot en met 66 gaat het over troost. Dat deel wordt ook wel ‘het troostboek’ van Jesaja genoemd. Daar spreekt hij woorden van troost voor moedeloze, troosteloze ballingen. In dat gedeelte mag Jesaja veel verder zien dan zijn eigen tijd. Hij mag honderd, honderdvijftig en nog veel meer jaren vooruitzien. Hij ziet de tijd van de ballingschap en de terugkeer, de tijd van Christus’ eerste komst en zelfs Zijn tweede komst.

En wat ziet hij dan zoal? Dit: ‘Maakt recht in de wildernis een baan voor onze God.’ Over Wie gaat het daar? In hoofdstuk 39 gaat het nog over de tijd van Hizkia (dus de tijd van Jesaja zelf), maar in hoofdstuk 40 gaat het over de *Knecht des Heeren*. Zonder aanleiding, zonder reden vanuit de mens wordt ineens een hemelstem gehoord: ‘Jesaja, je moet troosten!’ ‘Troost’ en nog een keer ‘troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen’. Die troost van hoofdstuk 40 tot en met 66 is samen te vatten met: de komst en de toekomst van de Knecht des Heeren. De kern van deze troost is de kennis en de gemeenschap van Immanuël, van Wie Jesaja zo rijk mag getuigen.

Er zijn stukken in dit tweede deel van het Bijbelboek Jesaja waar de profeet letterlijk het lied zingt van de Knecht des Heeren. Daar jubelt hij de komst en de toekomst van de Christus uit. We zien dat ook in Jesaja 40. Daarin gaat het over de Middelaar. In de eerste elf verzen wordt Hij voorgesteld in Zijn Herdersleiding. We lezen in vers 11: ‘Hij zal Zijn kudde weiden gelijk een herder; Hij zal de lammekens in Zijn armen vergaderen en in Zijn schoot dragen; de zogenden zal Hij zachtkens leiden.’ Daar gaat het dus over de troost van de goede Herder. Blijkbaar heeft die prediking niet geleid tot vertroosting voor de ballingen. Daarna moet Jesaja op een andere manier het volk benaderen om die troost te verkondigen, namelijk door middel van het stellen van vragen.

We zien in het vervolg van Jesaja 40 dat het niet slechts gaat om de Herdersleiding van de Middelaar, maar dan gaat de profeet zijn onderwijs benaderen vanuit de hemel. Als er gesproken wordt over de Herdersleiding in de eerste elf verzen, gaat het over de vernedering van de Middelaar. Maar vanaf vers 12 worden de deugden van de Gezegende van de Vader, vol van genade en vol van waarheid, al vragende ingescherpt. Dan gaat het over Zijn almacht, Zijn grootheid, Zijn goedheid en Zijn verbondstrouw. De goddelijke deugden van de goede Herder worden van Boven benadrukt.

Het verband van onze tekst leert ons dat die goede Herder de Heilige Zoon des Vaders is. Dat die goede Herder Zich in Zijn almacht en in Zijn mogendheid openbaart. Dát moet Jesaja al vragend aan het hart van de hoorders leggen. Hij gaat van de schepping naar de herschepping, van het uiterlijke naar het innerlijke, van het zichtbare naar het onzichtbare, van de algemene genade naar de bijzondere genade. En zo moet hij al vragend het hart proberen te bereiken van die moedeloze, troosteloze zondaren.

‘Waarom zegt gij dan, o Jakob, en spreekt, o Israël?’ Zo luidt de eerste vraag in ons tekstwoord. Met andere woorden: Jakob en Israël, waarom zegt u dat nu?

De Heere weet wel wat er leeft op de bodem van het hart. Daarom vraagt Hij: Waarom zegt u dat, Jakob? Waarom zegt u dat, Israël?

Wat betekent ‘Jakob’ hier eigenlijk? Om te beginnen moet u zich voorstellen dat Jesaja ziet dat het volk in ballingschap is. Hij ziet dat Jakobsvolk, het Israël van het oude verbond, daar zitten aan de rivieren van Babel. Tot lering van de kerkmensen van het nieuwe verbond. Er zijn er die helemaal geen troost nodig hebben. Zij hebben het best naar hun zin in Babel. Ze zijn daar getrouwd, ze drijven handel, ze leven zoals de mensen in Babel, maar ... die mensen sterven straks ook zoals de inwoners van Babel. Want dat hoort bij elkaar. Leven áls Babel en leven mét Babel, wil ook zeggen: sterven met Babel. Jong en oud, denk daar toch aan! En dat is wegzinken in de eeuwige nacht. Deze mensen zijn zonder troost, zonder wedergeboorte, zonder hoop en zonder Christus. Maar er zijn ook anderen. Die zitten daar troosteloos aan de rivieren in Babel. En als hun spottend wordt toegeroepen: ‘Zing ons een van de liederen Sions’, dan zeggen ze: ‘Hoe zouden wij een lied des HEEREN zingen in een vreemd land?’

Jeruzalem ligt duizend kilometer verder. De stad is tot een puinhoop geworden en dat is hun schuld. Zij gevoelen dat ze in Babel zijn als verdiende straf, onder de oordelen van God. Ze klagen: De Heere heeft ons verlaten; wanneer zal er ooit nog wat terechtkomen van wat de Heere beloofd heeft? ‘Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion.’ Sion is de plaats van Gods gunst, de plaats van de dienst der verzoening. ‘Daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion. Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen. Hoe zouden we een van die liederen Sions kunnen zingen in

een vreemd land? Liever vergete mijn rechterhand zichzelf dan dat ik u vergeet, Jeruzalem.'

Hun hart lag dicht bij het altaar. Bij de plaats waar het offer werd gebracht. Maar dat was zó ver weg! Daarom zijn ze troosteloos en moedeloos. Buigend onder de schuld en het oordeel, met een diep heimwee naar God en Zijn gunst. Maar zij worden hier aangesproken. Er wordt iets aan hen gevraagd. Ze worden met twee namen aangesproken, namelijk met Jakob en Israël. Jakob is de naam krachtens de eerste geboorte. Israël is de naam krachtens de tweede geboorte. Jakob is de naam die Jakob kreeg van zijn ouders, Israël is de naam die God hem gegeven heeft. Jakob is de naam van de oude natuur, Israël is de naam van het nieuwe levensbeginsel in Christus Jezus.

We beluisteren in de woorden: 'Waarom zegt gij dan, o Jakob' een heilige verontwaardiging. De Heere is beledigd. Maar er klinken ook hartelijke bewogenheid, liefde en verbondenheid in door. 'Waarom zegt gij dan, o Jakob, en spreekt, o Israël?' Zeg het eens ... De Heere vraagt: Waarom? Gods waarom, onze eerste gedachte.

We gaan naar de tweede gedachte.

2. Sions klacht

De klacht van Sion is in vers 27b: 'Mijn weg is voor de HEERE verborgen' en 'mijn recht gaat van mijn God voorbij'. De klacht van Sion bestaat dus uit twee dingen. Dat *Jakob* dat zegt en denkt, kunnen we ons nog voorstellen, maar dat *Israël* dat ook doet, dat is erg. En dat alles vindt plaats in één mensenhart! Dat maakt dat woordje 'o' uit Gods mond zo scherp; en toch, zo liefdevol, zo herderlijk scherp. De Heere vraagt: Heb Ik daar redenen voor gegeven? Heb Ik het daarnaar gemaakt? Noem Mij die redenen dan eens! 'Waarom zegt gij dan, o Jakob, en spreekt, o Israël?' Hoort u hier het liefdeshart van God trillen?

En wat is het antwoord? Zowel Jakob als Israël zegt: 'Mijn weg is voor de HEERE verborgen.' Van mijn levensweg blijkt God niet af te weten. Weten ze dan niet dat de Heere alles weet? Dat Zijn ogen de ganse aarde doorlopen? Jawel, dat weten ze wel, maar weten en weten is twee. De dichter van Psalm 73 zei ook dat hij wist dat God Israël goed was, maar toch waren zijn voeten bijna uitgegleden! Het volk zegt: 'Mijn weg is voor God verborgen!' Dat is: mijn weg van de wieg tot het graf, mijn weg door dit leven, mijn weg voor Gods aangezicht, mijn weg in het verleden én mijn weg hier in Babel. Mijn weg die nu doodgelopen

is, mijn weg onder Gods oordelen, mijn weg onder Gods gramschap en mijn weg die zo donker en zo onbegrepen is. O, ik had me die weg zo anders voorgesteld. ‘Mijn weg is voor de HEERE verborgen.’ Hij ziet het niet, Hij let er niet op. Het is zo stil, zo nameloos stil. Er zijn alleen maar oordelen. Er is geen weg terug. Er is geen vertroosting en geen verlichting. ‘Mijn weg is voor de HEERE verborgen.’ De Heere ziet het niet, de Heere merkt het niet op.

Het kan zijn dat de Heere ook met ons deze weg ingaat. Dat Zijn deugden worden afgedrukt tot onze verootmoediging, om ons aan een einde te brengen met onszelf en om plaats te maken voor de Gezegende van de Vader. O, wat wordt er dan uitgeroepen: ‘Mijn weg is voor de HEERE verborgen, en mijn recht gaat van mijn God voorbij.’ Maar ... hoe durven wij! Hier wordt niet gezegd wat wij *doen* of *laten* voor het heilig aangezicht van God, maar hier gaat het erom hoe wij de heilige, soevereine, alwetende, aanbiddeijke God in onze gedachten vergelijken met iemand die zijn gedachten kwijt is. U bent misschien wel eens in een verpleeghuis geweest. Dan kunnen mensen je soms aankijken terwijl je iets tegen hen zegt, maar het dringt totaal niet tot hen door. Ze zijn hun gedachten kwijt. En datzelfde verwijten Jakob en Israël de hoge en heilige God! Ze zeggen: ‘Mijn recht gaat van mijn God voorbij.’

En wij? Het zou veel meer moeten wegen tot verootmoediging hoe ons denkbeeld is van God. O, het is met geen pen te beschrijven wat wij allemaal klaarmaken aan belediging, aan ontering, aan afgoderij! We durven het zelfs aan om te zeggen: ‘Het gaat van mijn God voorbij.’ Het dringt helemaal niet tot de Alziende, tot de Alwetende door!

Wat gaat aan Hem voorbij? Wel, ‘mijn recht’. ‘Mijn recht gaat van mijn God voorbij.’ Hééft Jakob dan rechten? Zullen we hem eens volgen vanaf zijn prilste begin, toen hij net uit de moederschoot kwam? Hij werd kort na zijn tweelingbroer Ezau geboren. Maar met dat kleine handje hield hij de hiel van zijn broer vast. Dat gebaar zegt zo veel over die Jakob. Hij toonde daarmee: Ik houd vast, ik laat niet los, ik eerst. Zo is Jakob geweest tot op zijn sterfbed in Egypte toe. In zijn jeugd was Jakob een serieuze jongen, maar hij presteerde het wel om verkleed door zijn moeder tegen zijn bijna blinde vader te zeggen: ‘De Heere uw God heeft mij zo voorspoedig het wild doen ontmoeten.’ Hij speelde toneel met het heilige, alsof er geen alwetende God is. Ja, hij speelde met dé Heilige. Dat is nu Jakob.

Wat is het recht van deze Jakob? Wat was zijn recht toen hij de tent van zijn vader moest verlaten, toen hij daar in eenzaamheid wegtrok? Zijn recht was een gesloten hemel, duisternis, een gesloten vaderlijke tent, een donkere toekomst. Het recht van Jakob is het oordeel en de dood. Zijn recht is dat hij krijgt wat hij verdient. Weet u persoonlijk iets van *dit* recht van Jakob?

Als de hemel in Bethel was dicht gebleven, had Jakob moeten zeggen:

Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddeijke heerlijkheid,
En Zijn gerechtigheid onendig.

Heeft *u* dat al geleerd?

Toch is die hemel opengegaan. Wanneer? Op het moment dat Jakob niets meer vasthield. Toen hij lag te slapen, ging de hemel open. Daar sprak de Heere tegen Jakob. En zei Hij toen: Vervloekt zijt gij in uw leugenachtigheid? Nee, dat heeft de Heere niet gezegd. Dat is opmerkelijk. Toen ging de hemel open *boven* Jakob. Toen werd er van boven naar beneden een ladder geplaatst. Dus niet van beneden naar boven, wat wij altijd maar weer proberen.

Wat is dat: 'de ladder van Jakob'? Leest u maar mee in Johannes 1 vers 52, daar staat het: 'En Hij zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Van nu aan zult gij de hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen.' Daar zegt de Heere Jezus: Nathánaël, dát ben Ik. De ladder van Jakob is de Middelaar, Immanuël. Boven die ladder spreekt God van genade en zegt Hij: 'Ik ben met u.' Daar wordt gesproken van zuivere genade, van vergevende genade, van vernieuwende genade. De hemel is geopend in de nacht toen de weg doodliep. De hemel is geopend voor een schuldige vluchteling. De hemel is geopend voor één die de eeuwige duisternis verdiend had.

Wat is het recht van Jakob? Dat is wat Gód gesproken en gedaan heeft in die nacht. Dat is dus een *gekregen* recht, een *genaderecht*. Het is Zijn afdalen in Immanuël, een afdalen van boven naar beneden. Daarbuiten blijft de hemel dicht, mensen. Eeuwig dicht! Wanneer Jakob daarna weer verder trekt, is de Ladder in zijn hart verklaard. Dan is de hemel wel weer dicht, maar dát neemt hij mee in zijn hart. Het recht van Jakob ligt dus in dat wat God gesproken heeft *boven* de ladder van één die de

duisternis en het oordeel verdiend heeft. Dát is het recht van Jakob.

In de klacht van onze tekst ligt een herinnering aan wat God in het verleden gedaan heeft. 'Mijn recht gaat van mijn God voorbij.' Het is als horen we: Heere, het is al zo lang geleden, ik heb er geen kracht meer uit, ik heb er geen vertroosting meer uit ...

En hoe is dat dan voor *Israël*? Ligt dat wat duidelijker? Jakob heeft geworsteld met een Man Gods, een oudtestamentische openbaring van de Middelaar. Maar ... hij heeft mógen overwinnen en een nieuwe naam gekregen: Israël. Toen hij niet meer kon gaan en staan, heeft hij van aangezicht tot aangezicht God gezien en zijn ziel is gered geweest. Dat gaat toch verder dan Bethel! En toen? Toen heeft hij de zegen gekregen. Maar daar hoorde bij dat hij nooit meer zou kunnen gaan en staan als vóór die tijd. Hij zou altijd kreupel door het leven gaan. Dát hoort bij de zegen van Pniël. Niet vergeten, hoor.

Toen Jakob bij Pniël worstelde en om de zegen aanhield, heeft hij dát niet bedoeld en niet verstaan. Maar het hoort er wel bij. Wat is dan Israëls recht? Dit: de God van Pniël in de overwinning van de Man Gods zal tonen Dezelfde te zijn. Sions klacht is nu echter smartelijk: 'Mijn recht gaat van mijn God voorbij.' Er blijkt niets van! Het is net alsof het nooit Pniël geweest is.

We gaan naar onze derde gedachte.

3. *Gods daarom*

Wat doet de Heere dan? Gaat Hij die herinneringen van Jakob en Israël eens opfrissen en zegt Hij: Luister eens, Ik heb dát toen en toen gedaan in uw leven, dát heb ik gedaan bij Bethel? En weet u nog wat Ik gedaan heb bij Pniël? Nee, dat doet de Heere niet. Wat gaat de Heere dan doen? Hij gaat alleen maar zeggen Wie Hij is, hoe Hij heet. De vaste troost die er ligt in Zijn Namen. Hij gaat Zijn deugden afdrukken en vol geduld vraagt Hij daartoe in vers 28: 'Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord ...?' U, die in uw gedachten de Heere verdacht houdt, eigenlijk naar beneden haalt en denkt dat de Heere ook moe en mat wordt. U, die denkt dat de Heere eigenlijk een leugenachtig mens is. 'Gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij.' Zeggen en niet doen.

Wat is het toch erg dat we God zó naar beneden halen! Deze vragen zouden als een zwaard door onze ziel moeten gaan. Wat een belediging voor de allerhoogste Majesteit! En dat wordt niet alleen *buiten* de kerk

gedaan, dat God vermenschlijkt wordt en naar beneden wordt gehaald en dat de mens wordt vergoddelijkt en naar boven gestoken. O nee. De wereld leeft het uit, maar de Kerk leeft het in. We lezen hier dat de Kerk denkt dat God is als een mens. ‘Gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij.’ Proeft u de belediging niet van het aanbiddelijke, volmaakte, goddelijke Wezen? De belediging van de waarachtigheid van de Vader in Zijn welbehagen, van de Zoon in Zijn waarheid en van de Geest als Trooster in Zijn toepassing?

‘Weet gij het niet?’ De Heere had daar ook een punt kunnen zetten. Hij had kunnen zeggen: Als u nog zó bent na alles wat Ik gesproken en gewerkt heb, dan stop Ik maar. Maar dat doet Hij niet. Hij blijft vragen stellen om het hart te raken. Hij blijft vragen stellen om tot bekering te brengen. Om tot troost te brengen. ‘Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord dat de eeuwige God (...) noch moede noch mat wordt?’ De eeuwige God is de eerste Naam. De HEERE is de tweede Naam. De Schepper van de einden der aarde is de derde Naam. Hij wordt noch moede noch mat. De Lankmoedige dus als de vierde aanduiding. En ten slotte de volmaakt Wijze, want ‘er is geen doorgronding van Zijn verstand’.

In deze Namen ligt het *wezen* van de Heere. Met de Naam ‘de eeuwige God’ wil de Heere vooral Zijn Majesteit en Zijn eeuwigheid inscherpen. Bij de Naam ‘HEERE’ Zijn verbondstrouw. Bij de Naam ‘Schepper van de einden der aarde’ vooral Zijn almacht en het laatste Zijn lankmoedigheid en wijsheid. En dat geldt niet alleen voor de Vader van het welbehagen en de Geest der vertroosting, maar dat geldt ook zeker voor de Zoon van Gods liefde.

‘Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord dat de eeuwige God (...) noch moede noch mat wordt?’ Dat moet Jesaja inscherpen. Het is niet zo vleiend om vergeleken te worden met een sprinkhaan. Toch doet de Heere dat. We lezen in vers 21 en 22: ‘Weet gijlieden het niet? Hoort gij niet? Is het u van den aanbeginne niet bekendgemaakt? Hebt gij op de grondvesten der aarde niet gelet? Hij is het, Die daar zit boven de kloot der aarde, en derzelve inwoners zijn als sprinkhanen.’ Een sprinkhaan is een vluchtig, oppervlakkig, onrustig dier. Als we daarmee vergeleken worden door de Heere, de eeuwige God, voelen we ook de onmetelijke, onoverbrugbare afstand. Er wordt aan zo’n sprinkhaan gevraagd: ‘Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord?’ Hoort u hoe Jesaja die afstand moet